

ZAPARCIA

OPIEKA FARMACEUTYCZNA

Broszura przeznaczona wyłącznie dla farmaceutów

UKŁAD POKARMOWY

Co to jest zaparcie?

Zaparcie jest to przewlekłe zmniejszenie się częstości wypróżnień, z wydłużeniem czasu zalegania mas kałowych w jelicie grubym oraz trudnościami w wydalaniu twardego kału.

Charakterystyczne objawy zaparcć:

- uczucie pełności w żołądku,
- wzdęcia,
- kurczowe bóle brzucha,
- nudności,
- czasem wymioty,
- brak regularnego uczucia parcia na stolec,
- uczucie niecałkowitego opróżnienia jelit po defekacji.

Przyczyny zaparć

- tryb życia (mała ilość ruchu, nadmiar stresów, dieta uboga w błonnik),
- zaparcia nawykowe,
- nadwrażliwość jelita grubego,
- długotrwałe stosowanie niektórych leków (np. leków p/bólowych (narkotycznych), związków o działaniu antycholinergicznym, środków przeciw nadkwaśności, leków stosowanych w nadciśnieniu, spasmolitycznych, psychotropowych, moczopędnych, antagonistów wapnia, preparatów żelaza),

Podział zaparć:

A. zaparcia czynnościowe – charakteryzują się zwolnionym pasażem jelitowym (nieskuteczne przesuwanie mas kałowych, powodujące zaparcie), może towarzyszyć chorobom, m.in.:

- chorobie Parkinsona,
- depresji, nerwicom,
- chorobom rdzenia kręgowego,
- dolegliwościom endokrynologicznym (np. niedoczynność tarczycy)

B. zaparcia organiczne – towarzyszą chorobie ogólnoustrojowej (neurologicznej, jelitowej, mięśniowej) np. nowotwory jelita grubego, zmiany zapalne zwieraczy, choroba hemoroidalna.

SENEFOL

.

Niefarmakologiczne sposoby na zaparcia:

- zmiana trybu życia i zwyczajów żywieniowych (zwiększenie ilości błonnika w diecie);
- zwiększenie dostarczania odpowiedniej ilości płynów (6 - 8 szklanek dziennie);
- zwiększenie aktywności fizycznej (codzienne spacery, ćwiczenia mięśni brzucha i ich masowanie);

- spożywanie świeżych lub suszonych owoców działających łagodnie przeczyszczająco (śliwki, morele, daktyle, figi, rodzynki i inne);
- spożywanie warzyw i jarzyn (ugotowany burak z sokiem jabłkowym (bogaty w pektyny), gotowane lub duszone szparagi, karczochy i inne);
- zwiększenie ilości włókien roślinnych w diecie (otręby pszenne, płatki owsiane i inne z pełnego ziarna, odpowiedniego pieczywa, kasz różnego typu itp.) działa łagodnie przeczyszczająco, gdyż mają one zdolność wiązania wody.

Surowce roślinne stosowane w leczeniu zaparć

A. Surowce śluzowe

– nasienie babki płesznik, nasienie lnu i inne.

Surowce zawierają związki śluzowe, które mają zdolność pęcznienia, zwiększając wielokrotnie swoją objętość.

Nierozdrobnione nasiona zalewa się przygotowaną wodą i pozostawia do spęcznienia (tworzy się galaretowata papka).

Przyjmuje się spęczniałe nasiona z otoczonym śluzem.

Nasienie płesznika przechodzi prawie niezmienione do dolnych odcinków przewodu pokarmowego. W jelicie grubym powodują zahamowanie resorpcji zwrotnej wody (wchłaniania zwrotnego wody z jelit do organizmu), przez co zwiększa się objętość mas kałowych. Pobudza to perystaltykę jelita grubego i odruch defekacji.

B. Surowce antranoidowe

– liść i owoc senesu, kora kruszyny, korzeń rzewienia i inne.

Wykazują odmienny mechanizm działania od związków pęczniejących (śluzowych).

Wywierają one wpływ na receptory znajdujące się w błonie śluzowej jelit – pobudzając perystaltykę jelit, przez co skraca czas pasażu treści jelitowej.

Hamują, zależnie od dawki, resorpcję wody i elektrolitów (blokując ATP-azową pompę sodowo-potasową w nabłonku jelitowym). Jednocześnie zwiększają zawartość cAMP w enterocytach i stymulują wydzielanie chlorków do światła jelita grubego.

W świetle jelita następuje zwiększone gromadzenie się wody, w wyniku zmniejszonej resorpcji i zwiększonej sekrecji.

Przyspiesza to przesuwanie się mas kałowych o zwiększonej objętości i wywołuje niefizjologiczną defekację.

Związki antranoidowe zawierają cząsteczkę cukru i są dużymi cząsteczkami, które nie wykazują działania farmakologicznego i nie są wchłaniane w górnych odcinkach przewodu pokarmowego.

Dopiero w jelicie grubym w obecności bakteryjnych hydrolaz i glikozydaz (enzymów) odłączają cząstki cukru i powstają wolne antranoidy – odpowiedzialne za działanie farmakologiczne.

ŚLIZOWE SUROWCE ROŚLINNE

Europejska Agencja Leków określiła monografie wspólnotowe dla:

- **Nasienia Inu**
- **Nasienia płesznika**
- **Nasienia babki jajowatej**
- **Łupiny nasiennej babki jajowatej**

Surowce śluzowe stosuje się w postaci maceratu:

30 ml wody na 1g surowca.

Surowce śluzowe można stosować u dzieci od 6 roku życia (z wyjątkiem nasienia Inu – od 12 roku życia).

Stosuje się 2-3 razy dziennie, uzyskując efekt przeczyszczający po 12 – 24 h.

Europejska Agencja Leków określiła dawkowanie surowców śluzowych:

Surowiec roślinny	Ilość dziennych dawek	Dzienna dawka dla dzieci 6- 12 lat [g]	Dzienna dawka dla dorosłych [g]
Nasienie lnu	2 - 3	-	10 - 15
Nasienie płesznika	3	12 - 25	25 - 40
Nasienie babki jajowatej	2 - 3	4 - 25	8 - 40
Łupina nasienna babki jajowatej	1 - 3	3 - 8	7 - 11

ANTRANOIDOWE SUROWCE ROŚLINNE

Europejska Agencja Leków określiła monografię wspólnotowe dla:

- **Liścia senesu**
- **Owocu senesu**
- **Kory kruszyny**
- **Korzenia rzewienia**
- **Alony**
- **Kory szakłaku amerykańskiego**

Surowce antranoidowe dawkuje się w przeliczeniu na zawartość antrano-idów w danej postaci leku.

Stosuje się w dawce jednorazowej na noc, przeczyszczenie następuje po 8 – 12 h (rano). Dawkę należy dostosować indywidualnie dla każdego pacjenta.

Europejska Agencja Leków określiła dawkowanie surowców w przeliczeniu na zawartość związków antranoidowych (pochodnych hydroksyantracenu):

Surowiec roślinny	Pochodne hydroksyantracenu w przeliczeniu na	Zalecana dawka [mg]	Dawka maksymalna [mg]
Liść i owoc senesu	sennozyd B	15 – 30	30
Kora kruszyny	glukofrangulinę A	10 – 30	30
Korzeń rzewienia	reinę	20 – 30	30
Alona	barbolinę	10 – 30	30
Kora szakłaku amerykańskiego	kaskarozyd	10 – 30	30

SENEFOL

Status: Produkt leczniczy o ugruntowanym zastosowaniu medycznym (WEU = Well-established use)

Skład: Liść i owoc senesu – 300 mg. 1 tabletkę zawiera 7,5 mg antranoidów w przeliczeniu na sennozyd B

Postać farmaceutyczna: Tabletkę

Wskazanie: Zaparcia

Dawkowanie: Dzieci powyżej 12 lat, dorośli: 2-3 tabletkę przed snem. Preparat należy popić dużą ilością wody. Ze względu na zróżnicowaną wrażliwość osobniczą dawkowanie należy rozpocząć od najmniejszej dawki (1 tabl.), którą należy w razie potrzeby

zwiększyć do ustalenia dawki skutecznej. Efekt przeczyszczający występuje po okresie od 8 do 12 godzin, w przypadku jego braku następną dawkę preparatu przyjąć po upływie 12 godzin. Przyjmowanie leku do 2-3 razy w tygodniu jest zwykle wystarczające do uzyskania efektu terapeutycznego.

Przeciwwskazania:

Niedrożność i zwężenie jelit, atonia, zapalenie wyrostka robaczkowego, zapalne schorzenia jelit, bóle brzucha niewiadomego pochodzenia, stan odwodnienia połączony z utratą elektrolitów. Nie należy stosować u dzieci poniżej 12 roku życia.

Specjalne ostrzeżenia i środki ostrożności dotyczące stosowania:

Produkt nie jest przeznaczony do długotrwałego stosowania. Pacjent został poinformowany, że decyzję o stosowaniu przez okres dłuższy niż 1-2 tygodnie może podjąć lekarz. Przyjmowanie środków przeczyszczających w okresie dłuższym niż zalecany, może zaburzyć funkcjonowanie jelit oraz powodować uzależnienie. U pacjentów z zaburzeniami funkcji nerek istnieje ryzyko zaburzenia równowagi elektrolitowej.

Działania niepożądane:

U osób nadwrażliwych na składniki preparatu mogą wystąpić reakcje uczuleniowe m.in. świąd, pokrzywka, wysypka. Mogą wystąpić dolegliwości skurczowe i bólowe brzucha. Należy wówczas zredukować stosowane dawki. Długotrwałe przyjmowanie leku może spowodować ciemne zabarwienie śluzówki okrężnicy (*pseudomelanosis coli*), które zwykle ustępuje po zakończeniu przyjmowania preparatu. Możliwość zmiany zabarwienia moczu metabolitami (na kolor różowy lub czerwono-różowy, zależnie od pH), nie ma znaczenia klinicznego.

Podmiot odpowiedzialny:

Laboratorium Farmaceutyczne Labo-farm Sp. z o.o. Sp. k.

Pozwolenie nr 4732 wydane przez Prezesa URPLWMIpB

Monografie wspólnotowe EMA liścia i owocu senesu określają dawkowanie w przeliczeniu na ilość związków antranoidowych (niezależnie czy jest to surowiec, czy wyciąg).

	Dawka pojedyncza/dobowa	Dawka maksymalna
Zawartość związków antranoidowych	Optymalna 15 –30 mg	30 mg
Senefol	2 –3 tabletki (15 mg –22,5 mg)	4 tabletki (30 mg)

Senefol	Ilość sennozydów
1 tabletki	7,5 mg
2 tabletki	15 mg
3 tabletki	22,5 mg
4 tabletki	30 mg

ZALETY:

- możliwość dostosowanie indywidualnej dawki dla pacjenta
- tabletki nie są powlekane: brak substancji chemicznych, brak barwników
- dostępność różnych wielkości opakowań 20, 60 i 90 tabletek

NASIE NIE PŁESZNIKA - LABOFARM

Skład: Nasienie płesznika – 5,0 g

Postać farmaceutyczna: Zioła

Wskazania: Zaparcia. Stany, w których wskazane jest ułatwienie wypróżnienia.

Dawkowanie:

Dorośli i młodzież powyżej 12 roku życia: Zawartość saszetki wysypać do szklanki i zalać przegotowaną wodą. Odstawić do pęcznienia. Przyjmować dwa razy dziennie, po posiłku, z dużą ilością płynu.

Dzieci w wieku 6-12 lat: Połowa dawki dorosłych.

Przeciwwskazania:

Znana nadwrażliwość na nasiona płesznika. Choroby przełyku lub dolegliwości ze strony przewodu pokarmowego. Niedrożność jelit. Niezdiagnozowane bóle brzucha, nudności i wymioty. Nie stosować u dzieci poniżej 6 roku życia.

Specjalne ostrzeżenia i środki ostrożności dotyczące stosowania:

Nie przyjmować bezpośrednio przed snem. Jeżeli zaparcie nie ustąpi po 3 dniach stosowania leku należy zasięgnąć porady lekarza. W przypadku wystąpienia jakichkolwiek zaburzeń w oddawaniu stolca, należy zaprzestać przyjmowania produktu i zasięgnąć porady medycznej. Należy pamiętać o przyjmowaniu produktu z wystarczającą ilością płynu.

Działania niepożądane:

W rzadkich przypadkach reakcje alergiczne przy stosowaniu surowca sproszkowanego. Istnieje ryzyko wystąpienia niedrożności jelit lub przelyku oraz zahamowania oddawania stolca przy przyjmowaniu produktu ze zbyt małą ilością płynów. W przypadku wystąpienia działań niepożądanych innych niż wymienione, należy powiadomić o nich lekarza.

Podmiot odpowiedzialny:

Laboratorium Farmaceutyczne Labofarm Sp. z o.o. Sp. k.

Pozwolenie nr IL-6249/LN wydane przez Prezesa URPLWMIpB

ZALETY:

- możliwość stosowania u dzieci od 6 roku życia
- możliwość stosowania u kobiet w ciąży
- brak substancji pomocniczych

ZIOŁA PRZECZYSZCZAJĄCE - LABOFARM

Skład jednej saszetki:

kora kruszyny – 0,50 g,

kłącze perzu – 0,25 g,

owoc kminku – 0,15 g,

nasienie Inu – 0,10 g.

Jedna saszetka zawiera 30 mg związków antranoidowych w przeliczeniu na glukofrangulinę A.

Postać farmaceutyczna:

Zioła do zaparzania w saszetkach

Wskazania: Zaparcia.

Dawkowanie:

Dorośli i młodzież powyżej 12 lat: Jedną saszetkę mieszanki zalać szklanką wrzącej wody, zaparzać 15 minut pod przykryciem. Wypić na noc 1/2–1 szklanki naparu. Przeczyszczenie następuje rano, po 8 godzinach.

Nie zaleca się stosowania częściej niż 2-3 razy w tygodniu i przez okres dłuższy niż 1-2 tygodnie. W przypadku wątpliwości należy poradzić się lekarza. Nie należy przyjmować większej dawki niż szklanka naparu przygotowana z 1 saszetki. U niektórych pacjentów korzystne może być zastosowanie niższej dawki, np. pół szklanki naparu. Zaleca się stosowanie jak najniższej dawki, która u pacjenta powoduje uzyskanie efektu miękkiego stolca.

Przeciwwskazania:

Nadwrażliwość na korę kruszyny lub związki antranoidowe, nadwrażliwość na którykolwiek z pozostałych składników leku. Niedrożność, zwężenie lub atonia jelit, zapalenie wyrostka robaczkowego, ostre choroby zapalne jelit, takie jak choroba Crohna, wrzodziejące zapalenie okrężnicy, bóle brzucha niewiadomego pochodzenia, stan odwodnienia połączony z utratą elektrolitów.

Nie stosować u dzieci do 12 lat.

Specjalne ostrzeżenia i środki ostrożności dotyczące stosowania:

Nie stosować dłużej niż 1-2 tygodnie. Przyjmowanie środków przeczyszczających zawierających korę kruszyny w okresie dłuższym niż zalecany, może

prowadzić do przyzwyczajenia, konieczności zwiększenia dawki, atonii jelit i nasilenia zaparć. Produkty te powinno się stosować dopiero, gdy zmiana pożywienia lub preparaty ze środkami pęczniejącymi nie dają efektu terapeutycznego.

Nie stosować w przypadku wystąpienia takich objawów jak: silne bóle brzucha, wymioty i wzdęcia, ponieważ mogą one świadczyć o niedrożności jelit.

Działania niepożądane

U osób nadwrażliwych na składniki preparatu mogą wystąpić reakcje uczuleniowe. Mogą wystąpić bóle skurczowe w obrębie jamy brzusznej oraz biegunka. Objawy te świadczą o zastosowaniu za wysokiej dawki.

Przy stosowaniu przewlekłym lub nadużywaniu mogą wystąpić zaburzenia równowagi wodno-elektrolitowej, szczególnie utrata potasu, które powodują zaburzenia czynności serca i osłabienie mięśni zwłaszcza przy jednoczesnym przyjmowaniu glikozydów sercowych, środków moczopędnych

i steroidów kory nadnerczy. Ponadto przy przewlekłym stosowaniu może wystąpić białkomocz, krwimocz oraz odkładanie barwnika w błonie śluzowej jelita grubego (*pseudomelanosis coli*), które zwykle ustępuje po zakończeniu przyjmowania preparatu. Możliwość zmiany zabarwienia moczu metabolitami (na kolor różowy lub czerwono-różowy, zależnie od pH), nie ma znaczenia klinicznego.

W przypadku wystąpienia działań niepożądanych należy skontaktować się z lekarzem.

Podmiot odpowiedzialny: Laboratorium Farmaceutyczne Labofarm Sp. z o.o. Sp. k. Pozwolenie nr IL-5653/LN wydane przez Prezesa URPLW MiPB

ZALETY:

- zioła do zaparzenia
- brak substancji pomocniczych

Pytania, które farmaceuta powinien zadać pacjentowi

1. Określenie grupy docelowej (wiek, płeć, ciąża): Dla kogo ma być ten lek?

Dla dziecka, w jakim wieku?

powyżej 6 lat: Nasienie płesznika,

powyżej 12 lat: Senefol, Nasienie płesznika, Ziółła przeczyszczające

Dla dorosłej osoby?

Senefol, Nasienie płesznika, Ziółła przeczyszczające

Dla kobiety w ciąży? Nasienie płesznika

Dla osoby starszej? Senefol, Nasienie płesznika, Zioła przeczyszczające.

2. Określenie rodzaju zaparc i przyczyny zaparc

Jak długo trwają te zaparcia?

Sporadycznie, związane np. z podróżą - Senefol

Długotrwałe, związane z wiekiem, siedzącym trybem pracy/życia - Senefol, Nasienie płesznika, Zioła przeczyszczające, zmiana diety, trybu życia

Zaparcia u kobiet w ciąży – Nasienie płesznika

Zaparcia u dzieci – Nasienie płesznika, zmiana diety, wyeliminowanie produktów powodujących zaparcia.

3. Określenie dotychczas stosowanych leków przeczyszczających oraz innych leków, które mogą powodować zaparcia.

Czy wcześniej były stosowane środki przeczyszczające? Jakież?

Roślinne czy syntetyczne?

można polecić inne roślinne leki przeczyszczające oraz zalecić zamienne stosowanie tych leków, zmiana diety, trybu życia.

Wśród roślinnych pęczniejące, czy antranoidowe?

Jakie inne leki są stosowane? – mogą być przyczyną zaparć

4. Określenie czy pacjent cierpi na inne choroby, które mogą stanowić przeciwwskazanie do stosowania, czy też ograniczenie ze względu na stosowane inne leki.

- 5. W przypadku niestosowania dotychczas leków przeczyszczających, leczenie zaparć należy zacząć od łagodniejszych środków (pęczniących), a następnie lekami zawierającymi antranoidy.*
- 6. Leczenie zaparć należy zacząć od najmniejszej dawki do ustalenia właściwej dawki dla pacjenta.*
- 7. W przypadku pacjentów, u którzy jest konieczność stosowania środków przeczyszczających i już stosują takie leki, powinno się zalecić stosowanie zamiennie leków o różnym mechanizmie działania. Należy również polecić zmianę diety oraz zwiększenie aktywności fizycznej.*

Redakcja: Naturalnie Zdrowi
tel. 58 561 20 08
E-mail: naturalniezdrowi@labofarm.pl
www.naturalniezdrowi.pl

